

PARTICIPATIERAAD ZEVENAAR

ADVIESRAAD SOCIAAL DOMEIN

Datum: 9 januari 2020
Referentie: prz 001 20
Onderwerp: advies 'Beleidsvisie Sociaal Domein 2020 - 2023' en 'Beleidsplan Jeugdwet, Maatschappelijke Ondersteuning en Participatiewet 2020 - 2023'

Gemeente Zevenaar,
het college van Burgemeester en Wethouders,
T.a.v. Wethouder H. Winters,
c.c. Mevr. A. Greving (teamleider taskforce Sociaal Domein)
Mevr. A. Te Lintelo (team Maatschappelijke Ontwikkeling)
Postbus 10,
6900 AA Zevenaar

Geachte heer Winters,

Bijgaand en op uw verzoek van 18 december het advies over de 'Beleidsvisie Sociaal Domein' en het 'Beleidsplan Jeugdwet, MO en Participatiewet 2020-2023'.

Voordat wij inhoudelijk ingaan op deze (nieuwe) beleidsvisie, wil de PRZ toch graag even stilstaan bij het feit dat wij op uw verzoek in 2018 een advies hebben uitgebracht op de nu nog steeds geldende 'Beleidsnotitie Jeugd en Maatschappelijke Ondersteuning 2019-2021' en idem in 2019 op de 'Uitvoeringsagenda' van dit beleid (ref: prz 001 18 en prz 001 19). De strekking van deze adviezen was dat de PRZ positief was wat het ambitieniveau betrof maar kritisch richting de uitvoering ervan. Door ons werden kanttekeningen geplaatst bij de sturing en de planning van het traject (hoe gaat dit eruit zien); de beoogde resultaten (welke); hoe en wanneer die resultaten werden vastgesteld en hoe en wanneer de tussentijdse evaluatie en eventuele bijsturing plaatsvonden. Op deze aanbevelingen heeft de PRZ van het college destijds geen reactie mogen ontvangen en ook is de definitieve beleidsnotitie is op deze essentiële punten niet aangescherpt.

Het doet ons derhalve deugd dat de nu voorliggende nieuwe beleidsvisie, althans wat de concretisering van de beleidsdoelen betreft, hier beter in voorziet. De vertaling van visie (de zeven leidende principes) naar ambities wordt echter niet onderbouwd waardoor de verbinding tussen beiden o.i. wat verloren raakt.

De consequenties van deze beleidsvisie en het beleidsplan zijn echter omvattend en raken de gemeentelijke organisatie. Wij zijn dan ook benieuwd naar de uitvoeringsagenda en het activiteitenplan en zijn verheugd dat wij hierover mee mogen denken

Als algemene opmerking geldt dat het goed opgezette, leesbare en weloverwogen beleidsdocumenten zijn; dat het goed is dat een gemeente naar zichzelf kijkt als de kosten harder stijgen dan verwacht. Dat er vervolgens bezuinigd zal gaan worden, is voorspelbaar. Desondanks moet je er als gemeente voor blijven zorgen dat alle inwoners dié zorg krijgen die zij nodig hebben, ook als dat betekent dat dat er in voorkomende situaties zorg op maat geleverd zal moeten worden. Dit laatste is een zorgpunt: blijft er genoeg ruimte over om indien nodig de juiste zorg op maat te kunnen krijgen. Het mag niet zo zijn dat dit (wederom) afhangt van de mondigheid van de burger. Wellicht is het beter om de eerste ambitie dan te herformuleren naar 'We doen (alles) wat (absoluut) nodig is'.

Dan wat meer specifieke opmerkingen over het 'Beleidsplan Jeugdwet, Wet Maatschappelijke Ondersteuning en Participatiewet':

p.8: Het is onduidelijk waarom het hebben van 28% VMBO-leerlingen de oorzaak zou kunnen zijn van hogere uitgaven in de jeugdzorg. Er wordt nergens vermeld hoe groot het percentage in werkelijkheid is én er is geen aandacht geschonken aan het percentage in andere onderwijsrichtingen. Dus in feite zegt dit getal niets.

p. 10: De laatste bullet is onduidelijk verwoord. Waarschijnlijk wordt het volgende bedoeld: '...Samen met het betrokken gezin een plan opstellen waarin duidelijk wordt wie de regie heeft en wie de contactpersoon is...'

p.11: Nadeel van regionaal werken in de praktijk: extra uitgaven voor het reizen zullen toch voor rekening van de gemeente komen. Voorbeelden: jeugdigen die geplaatst worden in Nijmegen, maar de weekenden naar huis mogen; mensen met afstand tot de arbeidsmarkt worden geplaatst bij werkvoorziening in Bemmelen (moeten dagelijks op en neer reizen). Is er rekening gehouden met deze kosten?

p.15: Het verplicht opleggen van een tegenprestatie. De PRZ is van mening dat dit, gecombineerd met het opleggen van strafkortingen op de uitkering, niet leidt tot het gewenste doel. Voor zover ons bekend gaat de gemeente Zevenaar tot op heden uiterst voorzichtig om met het verplicht opleggen van een tegenprestatie. Wij hopen dat dat zo blijft.

p.18: Vanaf 2023 wordt er niet meer uitgegeven dan het gemiddelde in Gelderland. Wat als dit gemiddelde wordt overschreden? Wat als dit na het eerste kwartaal al zichtbaar is? Moet er dan ingehaald worden? Gaat dit dan ten koste van de wachtlijst?

In de beleidsvisie wordt op pagina 6 ingegaan op het streven naar 'samenredzaamheid'. Het is duidelijk dat overheid en zorgaanbieders zorg op maat willen bieden, maar eenvoudig is dat niet. Bij mensen die nauwelijks of niet in staat zijn tot zelfredzaamheid, kan hulp vaak beter gericht zijn op het ondersteunen van sociale participatie dan op het bevorderen van zelfredzaamheid.

Bij mensen die niet of nauwelijks controle ervaren over hun eigen zorg of leven, lijkt ondersteuning gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid niet altijd passend. Misschien is bij hen het versterken van eigen regie meer van belang.

In de bijlage bij dit advies gaan wij wat dieper in op onze visie hierop.

In afwachting van uw reactie,

Een vriendelijke groet.

Namens de PRZ,

Peter Donker
Voorzitter

Peter van Schijndel
Secretaris

Streven naar 'samenredzaamheid' (p. 6) is een mooi doel. In het vervolg en achterliggend gaat het niet zozeer over samenredzaamheid (redzaamheid met behulp van sociaal netwerk) maar vooral over zelfredzaamheid. Een probleem is dat veel kwetsbare mensen niet of nauwelijks kunnen terugvallen op of steun vinden bij een sociaal netwerk.

Zelfredzaamheid

Onder zelfredzaamheid wordt over het algemeen verstaan dat je in staat bent zelf je (fysieke, psychische en/of sociale) welbevinden op peil te houden en dat je zelf de regie over je leven voert. Ernaar streven dat mensen zelfredzaam zijn en volwaardig mee kunnen doen in de samenleving is een mooi ideaal, maar het dit ideaal is voor sommigen te hoog gegrepen. Als daar te weinig aandacht voor is kan de grote nadruk die momenteel op zelfredzaamheid wordt gelegd een teken zijn van afnemende tolerantie ten aanzien van kwetsbaren.

Zelfredzaam zijn en eigen regie voeren is niet altijd mogelijk

De overheid legt vooral de nadruk op het bevorderen van zelfredzaamheid in de hoop hiermee te kunnen besparen op haar uitgaven voor zorg. Begrijpelijk, want de kosten hiervoor rijzen de pan uit. Maar hoe ga je om met ongeveer vijf procent van alle Nederlanders die min of meer het spoor bijster zijn en in onze ingewikkelde maatschappij zichzelf nooit zonder ondersteuning van anderen zullen kunnen redden? En hoe ga je om met mensen die een extra risico lopen op een verlies aan zelfredzaamheid? Denk aan mensen die bij het oplossen van de problemen waarmee ze worden geconfronteerd niet kunnen terugvallen op ondersteuning door familie, vrienden of burens? Denk ook aan mensen die tijdelijk kwetsbaar zijn, bijvoorbeeld door ziekenhuisopname of verlies van een partner. En denk tenslotte aan allen die afhankelijk zijn van intensieve zorg thuis omdat ze lichamelijk en/of geestelijk te zwak zijn om voor zichzelf te zorgen.

Kwetsbaarheid en behoefte aan zorg

Gedurende ons leven gaan we door verschillende stadia van kwetsbaarheid heen. Er kunnen ook momenten in ons leven komen waarop onze kwetsbaarheid alleen maar groter wordt. Naarmate we kwetsbaarder worden, neemt onze behoefte aan zorg toe. Zijn we blijvend kwetsbaar, dan staan we voor de uitdaging om te leren leven met onze beperkingen en zorgafhankelijkheid. Ook staan we voor de uitdaging om samen met naasten en/of zorgverleners levensdoelen te stellen en invulling te geven aan ons leven op een wijze die we zelf zinvol achten.

In sommige situaties is die kwetsbaarheid te verminderen door psychische en sociale steun van anderen of door praktische hulp. De verbetering van onze zelfredzaamheid ligt in het ondervinden van ondersteuning, in het behouden van eigen regie en het vermogen om het eigen welbevinden op peil te houden.

Naarmate we kwetsbaarder worden, wordt het moeilijker om zelfredzaam te zijn. Hebben we een goede relatie met bepaalde familieleden, burens en/of vrienden en kunnen we op hen rekenen als het nodig is, dan helpt dat enorm om zelfredzaam te blijven. Een voorwaarde is wel dan we nog beschikken over voldoende vaardigheden om de regie over ons leven en eigen welbevinden te kunnen voeren en ondersteuning te kunnen regelen.

Realistisch perspectief

Belangrijk is een realistisch perspectief op (zelf)redzaamheid, waarbij aandacht is voor verschillen tussen mensen.

De overheid en zorgaanbieders willen zorg op maat bieden, maar eenvoudig is dat niet. Wat voor een bepaald persoon in een bepaalde situatie passende ondersteuning is, is niet op voorhand te zeggen. In ieder geval hoeft passende ondersteuning niet perse gericht te zijn op het bevorderen van het 'zelf kunnen doen'. Bij mensen die nauwelijks of niet in staat zijn tot zelfredzaamheid, kan vaak hulp beter gericht zijn op het ondersteunen van sociale participatie dan op het bevorderen van zelfredzaamheid. Ook bij mensen die niet veel of helemaal geen controle ervaren over hun eigen zorg of leven, lijkt ondersteuning gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid niet altijd passend. Misschien is bij hen het versterken van eigen regie meer van belang.